

Історія України

DOI: <https://doi.org/10.31110/consensus/2026-02/016-025>

УДК (UDC) 94 (477) «16/19»

PARTICIPATION OF MEMBERS OF THE SOLONIN FAMILY IN MILITARY CAMPAIGNS FROM THE SECOND HALF OF THE 17TH CENTURY TO THE EARLY 20TH CENTURY

Oleg Klymenko*

Abstract

The relevance of this article stems from the need to explore academic issues related to the participation of members of the Ukrainian socio-political elite in military campaigns conducted by the Muscovite state and the Russian Empire during the second half of the 17th century through the early 20th century. In light of this, questions regarding the participation in military campaigns of representatives of the Cossack-officer and noble Solonin family – who held a prominent place among the domestic elite of the early modern era and the modern period – become particularly relevant.

The purpose of this article is to examine the participation of members of the Solonin aristocratic family in military campaigns from the second half of the 17th century to the early 20th century, and to analyze the nature of their involvement in the context of the Russian Empire's foreign policy.

Scientific novelty. This article provides the first comprehensive and holistic account of the participation of members of the Solonin family – a clan of Cossack officers and nobles – in the military campaigns waged by the Muscovite state and the Russian Empire during the second half of the 17th century through the early 20th century. Based on documentary evidence, including archival sources introduced into scholarly circulation for the first time, the article highlights little-known facts regarding the participation of members of the family in the wars waged by the Russian Empire during this period.

Conclusions. In the course of preparing this article, it was established that members of the Solonin family – a Cossack-officer clan – participated in the vast majority of the wars waged by the Russian Empire during the second half of the 17th and 18th centuries, specifically during the era of the Ukrainian Cossack State: the Russo-Turkish Wars of 1686–1700, 1735–1739, 1768–1774, and 1787–1791; the Persian campaigns of the 1720s; and the Seven Years' War of 1756–1763. During the era of the Russian Empire, members of the family who were in military service took part in military operations against Napoleonic France, the Patriotic War of 1812, and the Russian army's foreign campaigns; the Russo-Turkish Wars of 1828–1829 and 1877–1878; military operations in the Caucasus, the Russo-Japanese War of 1904–1905, the suppression of the Polish uprisings of 1794 and 1830–1831, and the Hungarian uprising of 1848–1849. For the most part, these military campaigns were aimed at the territorial expansion of the Russian Empire and the suppression of national liberation movements. Participation in these military operations became a guarantee of further career advancement for members of the Solonin family, for which they were honored with state awards and military ranks.

Keywords: Ukrainian Cossack State, Russian Empire, Cossack leadership, the Solonin family, military campaigns

* postgraduate student of the educational and professional program 032 «History and Archaeology» of the National University «Chernihiv Collegium» named after T.H. Shevchenko, Chernigiv, Ukraine.
E-mail: olegic243@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3122-1562>

УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКОВ РОДУ СОЛОНИН У ВІЙСЬКОВИХ КАМПАНІЯХ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 17 – ПОЧАТКУ 20 СТОЛІТЬ

Олег Клименко*

Анотація

Актуальність статті зумовлена необхідністю розробки наукових проблем, пов'язаних з участю представників вітчизняної соціально-політичної еліти у військових кампаніях, котрі проводила Московська держава і Російська імперія у другій половині 17 – на початку 20 ст. У зв'язку з цією обставиною актуальності набувають питання висвітлення участі у військових походах представників козацько-старшинського і дворянського роду Солонин, котрі займали помітне місце у складі вітчизняної еліти ранньомодерної доби та нового часу.

Мета статті – характеристика участі членів аристократичного роду Солонин у військових кампаніях другої половини 17 – початку 20 ст., з'ясування їх характеру у контексті зовнішньої політики Російської імперії.

Наукова новизна. У статті вперше цілісно і комплексно схарактеризовано участь представників козацько-старшинського і дворянського роду Солонин у військових кампаніях, які Московська держава і Російська імперія вела впродовж другої половини 17 – початку 20 ст. На основі документальних фактів, в тому числі архівних джерел, які вперше запроваджуються до наукового обігу, висвітлені маловідомі факти участі членів роду у війнах, які Російська імперія проводила у цей період.

Висновки. У процесі підготовки статті було встановлено, що представники козацько-старшинського роду Солонин у другій половині 17 – 18 ст. за доби Української козацької держави брали участь у переважній більшості війн, які проводила Російська імперія – російсько-турецьких війнах 1686–1700 рр., 1735–1739 рр., 1768–1774 рр., 1787–1791 рр., Перських походах 1720-х рр., Семилітній війні 1756–1763 рр. За доби Російської імперії члени роду, які перебували на військовій службі, брали участь у військових діях проти наполеонівської Франції, Вітчизняній війні 1812 р. та закордонних походах російської армії, російсько-турецьких війнах 1828–1829 та 1877–1878 рр., військових діях на Кавказі, російсько-японській війні 1904–1905 рр., придушенні польських повстань 1794 р., 1830–1831 рр. та угорського повстання 1848–1849 рр. У переважній більшості ці військові кампанії були спрямовані на територіальне розширення Російської імперії, придушення національно-визвольних рухів. Участь у цих військових діях стала для членів родини Солонин запорукою подальшого службового зростання, за що вони були відзначені державними нагородами і отриманням військових звань.

Ключові слова: Українська козацька держава, Російська імперія, козацька старшина, рід Солонин, військові кампанії

Цитування: Клименко, О. (2026). Участь представників роду Солонин у військових кампаніях другої половини 17 – початку 20 століть. *Консенсус*, 2, 16–25.

<https://doi.org/10.3110/consensus/2026-02/016-025>

URL: <https://konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/224>

* здобувач третього рівня освіти, ОПП 032 «Історія та археологія» Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Чернігів, Україна. E-mail: olegic243@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3122-1562>

Постановка проблеми. Козацько-старшинський, а згодом і дворянський рід Солонин нараховував дев'ять поколінь, чия діяльність припала на добу існування Української козацької держави та Російської імперії. Їхня активна діяльність у складі козацької старшини і на військовій службі у складі російської армії співпала з періодом завойовницької політики, яку здійснювала Російська імперія. Відтак члени родини Солонин неминуче були залучені до участі в різноманітних військових діях, у яких брало участь козацьке військо і регулярні збройні сили Російської імперії. Об'єктивно переважна більшість військових кампаній, до яких були залучені члени роду, мала завойовницький характер, була спрямована на територіальне розширення Російської імперії і придушення національно-визвольних рухів народів, які перебували у її складі. Тим не менше, участь у цих кампаніях слугувала для членів роду Солонин своєрідним соціальним ліфтом, який давав змогу розбудовувати кар'єру як на військовій, так і на цивільній службі.

Аналіз досліджень і публікацій. На сьогодні військова діяльність членів роду Солонин не була об'єктом окремого дослідження у вітчизняній історіографії. Окремі сюжети, пов'язані з їхньою військовою діяльністю і участю в різноманітних військових кампаніях, містяться у фундаментальному дослідженні «Малоросійський родословник» В.Л. Модзалевського¹. Окремі сюжети, які висвітлюють військову діяльність членів роду, присутні у студіях В. Дубровського², М. Костомарова³, В. Кривошеї⁴, І. Кривошеї⁵. Значний інформаційний потенціал мають документи Центрального державного історичного архіву України у м. Києві, зосереджені у фондах 51 (Генеральна військова канцелярія) та 54 (Друга Малоросійська колегія). Зокрема, цінні відомості містять формулярні списки членів роду, в яких обов'язково мала зазначатися інформація щодо мобілізації та участі в різноманітних військових кампаніях другої половини 18 ст. Зазначені джерела дають змогу комплексно висвітлити участь членів роду у військових діях кінця 17 – початку 20 ст.

Виклад основного матеріалу. Перші зафіксовані у джерелах факти участі членів роду Солонин у військових кампаніях припали на кінець 17 ст., а саме на події московсько-турецької війни 1686–1700 рр. До цього масштабного конфлікту у рамках широкої коаліції держав Священної Ліги було залучено й українське козацтво. Так, київський полковник Костянтин Дмитрович Солонина і значний військовий

¹ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник. Киев: Типо-Литография «С.В. Кульженко», 1912. Т. 4. IV; 832; 26 с.

² Дубровский В. Про Гилянський похід 1725 року. *Ювілейний збірник на пошану акад. М.С. Грушевського*. Київ, 1928. Т. 1. С. 227–233.

³ Костомаров Н.И. Исторические монографии и исследования. Санкт-Петербург: Типография М.М. Стасюлевича, 1885. Т. 16: Мазепа и мазепинцы. Изд. 2-е. XIV, 752 с.

⁴ Кривошея В.В. Козацька старшина Гетьманщини: Енциклопедія. Київ: Стило, 2010. 792 с.

⁵ Кривошея І. Мілітарна мандрівка: бунчукове товариство в Сулацькому поході (1725–1727) в дзеркалі щоденника генерального підскарбія Якова Марковича. *Mare Integrans. Studia nad dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego*. Tom VIII. „Migracje. Podróże w dziejach”. Monografia oparta o materiały z VII Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego. Wolin 26–28 lipca 2014 / pod redakcją Macieja Franza, Karolia Kościelniaka, Zbigniewa Pilarczyka. Toruń: Wydawnictwo Adama Marszałka, 2015. S. 180–198.

товариш Яків Дмитрович Солонина у 1687 і 1689 рр. брали участь у Першому і Другому Кримських походах⁶. Як відомо, з огляду на військові прорахунки перший із цих походів завершився великими втратами і невдачею. Тому полковник К. Солонина в числі інших невдоволених представників старшини став активним учасником змови проти І. Самойловича і підписав донос із звинуваченням гетьмана у державній зраді⁷.

Майбутній бунчуковий товариш Федір Васильович Солонина під час подій Північної війни у 1709 р. брав участь у Полтавській битві. Надалі, під час походу російської армії на Правобережжя, метою якого було переслідування військ І. Мазепи і Карла XII, він перебував у розпорядженні генерала Рена і брав участь у бойових діях під Трипіллям. Надалі в рамках військових дій Ф. Солонина був відряджений до забезпечення російських військ, зокрема, до перевезення підрозділів військ через Дніпро⁸.

У 1725 р. розпочався Гілянський похід, котрий був складовою частиною протистояння Російської імперії з Персією на Кавказі. До участі в цьому поході масово залучалися й представники українського козацтва та козацької старшини. Зокрема, Малоросійська колегія вимагала відрядження команди з 2000 козаків під командуванням бунчукових і значкових товаришів із різних полків. Проте мобілізація відбувалася зі значним зволіканням, а багато представників старшини намагалися ухилитися від участі в поході під різними приводами. Так, із промеморії, котру командував російською армією, генерал-фельдмаршал М. Голіцин надіслав 27 серпня 1725 р. до Малоросійської колегії, випливає, що бунчуковий товариш Київського полку Василь Солонина ухилився від участі у Гілянському поході, а натомість вислав свого сина Степана. В. Солонині вдалося уникнути арешту і штрафу в розмірі 100 руб., проте, на підставі указу Малоросійської колегії від 31 січня 1726 р. з нього взяли підписку, що в разі потреби він зобов'язується прибути для несення служби⁹. Крім того, до участі у Гілянському поході протягом 1725–1727 рр. був залучений бунчуковий товариш Кирило Солонина¹⁰.

Бунчуковий товариш Олександр Данилович Солонина протягом 1725–1726 рр. перебував у Низовому поході, що являв собою частину масштабних військових дій, спрямованих проти Османської імперії. У цьому поході він взяв у борг у ніжинського полкового судді Семена Чуйкевича 100 руб. Як випливає з матеріалів розслідування справи, протягом тривалого часу він не віддавав цей борг. У зв'язку з цією обставиною гетьман Д. Апостол 24 лютого 1731 р. видав лист до київського, переяславського і ніжинського полковників з проханням посприяти С. Чуйкевичу у

⁶ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 710.

⁷ Костомаров Н.И. Исторические монографии и исследования... С. 400.

⁸ Центральний державний історичний архів України у м. Києві (далі – ЦДАК України). Ф. 51. Оп. 3. Спр. 14037 (Сказки бунчукових, військових та значкових товаришів полків Лівобережної України станом на 1756 р.) 1756 р. Арк. 116.

⁹ Дубровський В. Про Гілянський похід 1725 року... С. 227–229, 232.

¹⁰ Кривошея І. Мілітарна мандрівка: бунчукове товариство в Сулацькому поході... С. 185.

стягненні боргу з О. Солонини¹¹. Надалі О. Солонина перебував у Низовому поході до 1730 р. у складі команди відмобілізованих бунчукових товаришів. З 1 квітня до 1 листопада 1731 р. на підставі наказу Генеральної військової канцелярії бунчуковий товариш був відряджений на будівництво Української лінії.

Під час війни «за польську спадщину» 1733–1735 рр. О. Солонина протягом усього періоду кампанії перебував на чолі команди відмобілізованих козаків Київського полку¹². Бунчуковий товариш Федір Васильович Солонина також брав участь у військових діях протягом усіх трьох років цієї військової виправи¹³. Упродовж усього періоду бойових дій у рамках цієї кампанії бунчуковий товариш Григорій Данилович Солонина також перебував у лавах діючої армії.

Бунчуковий товариш Семен Петрович Солонина під час російсько-турецької війни 1735–1739 рр. на підставі указу від 25 серпня 1735 р. виступив у похід у складі команди значкових товаришів¹⁴. Бунчуковий товариш Федір Васильович Солонина під час кампанії 1736 р. займався збиранням провіанту в Чернігівському полку для потреб російської армії та відправкою його до київських магазинів¹⁵.

Під час подій російсько-турецької війни бунчуковий товариш Йосип Данилович Солонина у березні 1737 р. був відряджений до Переяславського полку в розпорядження майора Шилова для проведення мобілізації козаків. Надалі, протягом 1737–1739 рр. він послідовно брав участь в Очаківському, Дністровському та Хотинському походах російської армії¹⁶. Гоголівський сотник Олександр Данилович Солонина у 1736 р. перебував у Кримському поході під час штурму фортеці Перекоп і бойових дій під містами Козлов і Бахчисарай. У 1737 р. він був мобілізований до Очаківського походу, де брав участь у бойових діях під стінами Очаківської фортеці. Наступного року, з 1 січня до 1 квітня, він перебував поблизу Дніпра для охорони кордонів від турецьких і татарських нападів, а з 1 квітня до кінця листопада виконував аналогічні функції вже поблизу Дністра. Починаючи з грудня 1738 і аж до 1740 р. О. Солонина на чолі загону козаків Київського полку перебував на Васильківському форпості між містечками Межигір'я і Стайки, де займався охороною кордонів від ймовірних ворожих нападів. Зрештою, з 1 квітня до 10 листопада 1741 р. сотник був залучений до розмежування кордонів між Російською та Османською імперіями між річками Дніпро і Південний Буг¹⁷.

¹¹ ЦДІАК України. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 20303 (Лист гетьмана Данила Апостола до київського, переяславського і ніжинського полковників про надання допомоги ніжинському полковому судді Семену Чуйкевичу у стягненні зі спадкоємців бунчукових товаришів Стефана і Олександра Солонин та інших, боргів, зроблених ними у Низовому поході). 24 лютого 1731 р. Арк. 1.

¹² ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 199 (Ведомость Киевской полковой канцелярии о чиновниках, полковой и сотенной старшине). Май – сентябрь 1772 г. Арк. 56.

¹³ ЦДІАК України. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 14037. Арк. 116.

¹⁴ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 715, 716.

¹⁵ ЦДІАК України. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 14037. Арк. 116.

¹⁶ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 715.

¹⁷ ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 199. Арк. 56.

Під час Семилітньої війни 1756–1763 рр. остерський сотник І. Солонина у 1759 р. початково займався набором і супроводом волів для потреб російської армії, котра воювала у Пруссії. Це завдання він виконував до 1760 р. і, вочевидь, добре себе зарекомендував, що випливає з атестату підполковника Шмакова. Проте вже одразу після закінчення цієї місії сотник був залучений до конкретних бойових дій. Протягом 1760–1762 рр. І. Солонина регулярно залучався до несення бойових чергувань на чолі команди козаків, а після того був призначений командиром над з'єднанням лівобережних козаків, виряджених до Пруссії, замість стародубського полкового обозного П. Скорупи. На цій посаді він брав участь у численних бойових діях і виправах. Під час бойових дій він за наказом наказного стародубського полковника і командувача українськими козаками П. Скорупи фактично виконував обов'язки полкового обозного, де *«содержал ту врученную ему команду в добром порядке»*. На новій посаді І. Солонина добропорядно виконував службові обов'язки, брав участь у бойових діях, за що, згідно наказу Військової колегії та генерал-майора Хомутова отримав грошову винагороду¹⁸. Крім того, перебуваючи в підпорядкуванні генерал-аншефа Фермора і генерал-майора Хомутова, І. Солонина залучався до розшуку і повернення російських втікачів, котрі переховувалися на території Речі Посполитої, і до виконання інших завдань. На Пруському фронті він безперервно перебував до 1765 р., тобто навіть після закінчення фази активних бойових дій¹⁹.

18 травня 1765 р. І. Солонина подав до Другої Малоросійської колегії донесення про прибуття з походу з Пруссії на чолі козаків Ніжинського полку. У ньому він докладно описав свою службу на фронтах Семилітньої війни і вказав, що козаки українських полків (224 козаки, сотник, 2 осавули, 2 хорунжі, 2 писарі, 4 отамани), які поверталися з військової кампанії, 18 березня 1765 р. переправилися через Дніпро поблизу прикордонного містечка Лоева і були відпущені у місця своєї звичної дислокації. На території Речі Посполитої залишилися лише 139 козаків, значковий товариш, 2 осавули й отаман, котрі перебували під командуванням прем'єр-майора Тулцельмана і були залучені до утримання армійських магазинів та виконання інших доручень. Проте сотник відзначив, що козаки не отримали належної платні за січень, а лише задовольнялися натуральним утриманням. Тому І. Солонина, зважаючи на те, що козаки, не отримуючи належної платні, дуже зубожіли, прохав Генеральну військову канцелярію про негайну ліквідацію заборгованості особовому складу його команди.

Проте під час подальшого листування виявилися такі малоприємні для козаків деталі, що платня за їх участь у поході була втричі меншою, ніж для солдат регулярних російських полків. 26 березня 1765 р. І. Солонина підписав атестат підполковника Федора Харламова, з якого випливало, що козацький сотник мав отримати за участь у поході 33 руб. і 33 коп., інші сотенні та неурядові старшини – 8 руб. 65 коп., а рядові козаки – 8 руб. 33 коп.

¹⁸ ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 1. Спр. 2077 (Ведомость о полковой старшине Киевского полка). 1776 г. Арк. 3.

¹⁹ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 717.

Тому 4 червня було оприлюднене рішення військової колегії про те, що, оскільки козаки, які перебували у Пруському поході, дуже зубожіли, то їх слід було звільнити від мобілізацій та інших відряджень на 2 роки, щоб вони могли покращити своє майнове становище. Керівництво Київського полку 31 травня також подало до Малоросійської колегії донесення з проханням посприяти щодо якнайшвидшого надання демобілізованим козакам належного розміру платні²⁰.

Під час російсько-турецької війни 1768–1774 рр. сотник був відряджений для несення прикордонної служби на форпост на межі з Білоцерківським староством, де беззмінно перебував протягом 4 років²¹. Після закінчення бойових дій І. Солонина у серпні 1775 р. був відряджений для нагляду за забезпеченням усіма необхідними припасами пошту турецького посла на ділянці від Козельця до Василькова. У 1779 р. обозний на підставі указу Другої Малоросійської колегії на чолі команди з 500 козаків був відряджений до Казані у підпорядкування генерал-губернатора князя П. Мещерського для затримання правопорушників, де перебував до 1781 р. Потім, на підставі наказу казанського генерал-губернатора Бібікова, І. Солонина був відряджений у підпорядкування оренбурзького генерал-губернатора Якобі для боротьби з нападами киргизьких розбійників і був звільнений від виконання цього завдання 17 серпня 1781 р.²²

З учасників російсько-турецької війни 1768–1774 рр. варто згадати також морівського сотника Івана Григоровича Солонину, котрий перебував у військовому поході протягом 1769–1770 рр.²³ Військовий товариш Микола Федорович Солонина з серпня до жовтня 1771 р. в числі старшини і козаків Київського полку був мобілізований до участі в поході російської армії до р. Каверлуї²⁴.

За імперської доби члени роду Солонин, які продовжили перебування на військовій службі, змушені були брати участь у завойовницьких війнах, які вела Російська імперія. Перш за все, на межі 18–19 ст. вони були залучені до різноманітних військових кампаній завойовницького і карального характеру. Підпоручик Микола Іванович Солонина у 1783 і 1788 р. був мобілізований до походу в межі Речі Посполитої у зв'язку з активізацією завойовницької політики Російської імперії. Під час російсько-турецької війни 1787–1791 рр. він вже в чині поручика у 1788 р. брав участь у бойових діях у Молдавії та Бессарабії, 7 вересня 1789 р. – у битві на р. Селчі, 12 вересня – у сутичці біля м. Ізмаїла, а 4 листопада – при взятті м. Бендери²⁵.

²⁰ ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 1. Спр. 156 (Іменний список козаків Ніжинського полку, які повернулися з Пруського походу під команду остерського сотника Івана Солонини). 1765 р. Арк. 1–6, 16.

²¹ ЦДІАК. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 199. Арк. 37 зв.; Спр. 2077. Арк. 4–5.

²² Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 717.

²³ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 719; ЦДІАК. Ф. 54. Оп. 2. Спр. 199. Арк. 83.

²⁴ Державний архів Чернігівської області (далі – ДАЧО). Ф. 127. Оп. 14. Спр. 140 (Формулярные списки о службе классных чиновников Черниговского генерального суда I департамента). 1807 г. Арк. 23.

²⁵ ДАЧО. Ф. 133. Оп. 1. Спр. 109 (Предписания Черниговского губернского правления и предводителя дворянства о перераспределении земских повинностей среди населения, включении в дворянское сословие малороссийских чинов, списки избранных маршалов на трехлетие с 1806 года и др.). 2 апреля 1803 г. – 25 декабря 1807 г. Арк. 484.

Вахмістри Костянтин Іванович та Ілля Іванович Солонини і кадет Київського кінно-егерського полку Андрій Йосипович Солонина починаючи з 11 травня 1792 р. брали участь у військових кампаніях, спрямованих на поділ Речі Посполитої і придушення повстання під проводом Тадеуша Костюшко. Ілля Вони. Зокрема, 17 травня 1794 р. взяли участь у битві під Холмом, в результаті якої було придушено повстання під проводом Тадеуша Костюшко. Андрій Солонина за участь у придушенні польського повстання отримав чин корнета.

Також представники роду брали участь у низці військових дій проти наполеонівської Франції у складі військ антинаполеонівських коаліцій. Ті ж таки Костянтин Іванович та Ілля Іванович Солонини у 1799 р. взяли участь в італійському і швейцарському поході під командуванням О.Суворова. Похід цей розпочався 20 червня 1799 р., а шлях російського війська проходив через Галичину, Моравію, Сілезію, Богемію, Баварію та Швабію. 24 вересня учасники походу переправились у Швейцарії через р. Рейн, а 25 і 26 вересня взяли участь у битві біля Констанци²⁶.

Колезький реєстратор Іван Григорович Солонина у 1807 р. під час війни Четвертої антифранцузької коаліції з наполеонівською Францією був призначений начальником над командою ополчення у складі 500 осіб. Він під час цієї кампанії командував ротою у складі артилерійського батальйону і був звільнений від виконання цього обов'язку 7 травня 1808 р. у зв'язку з закінченням військових дій. Надалі І. Солонина, вже перебуваючи в чині губерньського секретаря, під час Вітчизняної війни 1812 р. і закордонних походів російської армії протягом 1812–1814 рр. командував аналогічним загоном і був звільнений лише 14 листопада 1814 р. у зв'язку зі вступом російської армії до Парижу і завершенням бойових дій²⁷.

Капітан Павло Миколайович Солонина протягом військової служби брав участь у численних військових кампаніях. У 1807 р. він воював у складі військ Четвертої антифранцузької коаліції проти наполеонівських військ у Пруссії. Проте у зв'язку з завершенням військових дій після підписання Тільзійського миру П. Солонина був мобілізований на фронті російсько-турецької війни, де відзначився у 1810 р. у бойових діях у Бессарабії, під Сілістрією і Шумною, а в 1812 р. під Хотиним. Під час закордонного походу російської армії в рамках бойових дій Шостої антифранцузької коаліції у 1813 р. він брав участь у бойових діях у польських і німецьких землях, а в 1815 р. – Сьомої коаліції, яка завершилася остаточною перемогою над наполеонівською Францією.

Прапорщик, а згодом капітан Микола Миколайович Солонина під час війни Четвертої антифранцузької коаліції з наполеонівською Францією у 1807 р. відзначився у бойових діях при Гутштадті, Гольдбергу і Фрідланді. Проте у зв'язку з початком російсько-шведської війни 1808–1809 рр. він був мобілізований до участі

²⁶ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 721, 722, 723; ДАЧО. Ф. 133. Оп. 1. Спр. 166 (Документы о дворянских выборах). 1808 г. – 1810 г. Арк. 408, 433; Спр. 220 (Документы о выборе дворян на должность чиновников в присутственные места). 29 октября 1817 г. – 9 августа 1820 г. Арк. 121.

²⁷ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 724.

саме в цій кампанії, а після закінчення бойових дій деякий час перебував у складі учбової флотилії на Аландських островах. У 1812 р. під час Вітчизняної війни проти Наполеона М. Солонина взяв участь у бойових діях біля Полоцька, Чашників, Борисова і на р. Березині і при взятті м. Лабіо, під час закордонного походу російської армії в 1813 р. – у битвах біля Бауцена, Дрездена і Петерсвальда, де отримав важке поранення, а в 1814 р. – біля Бар-Сюр-Об у Франції і під час вступу російської армії в Париж²⁸.

Прапорщик Йосип Ілліч Солонина (№ 57) брав участь у російсько-турецькій війні 1828–1829 рр. Корнет Захарій Костянтинович Солонина у 1831 р. у складі російського військового корпусу брав участь у придушенні польського повстання 1830–1831 рр., за що був нагороджений орденом святої Анни 4-го ступеню. З 14 березня 1836 р. до 10 листопада 1837 р. він у складі експедиційного загону Хоперського козачого полку був відряджений на Кавказ для ведення військових дій задля завоювання місцевих народів. Зрештою, у 1849 р. З. Солонина брав участь у придушенні угорського повстання, за що отримав звання майора²⁹.

Щодо військових кампаній другої половини 19 – початку 20 ст., то прапорщик 119 піхотного Коломенського полку Микола Михайлович Солонина брав участь у російсько-турецькій війні 1877–1878 рр., де відзначився в бойових діях біля фортеці Плевна. За участь у військових діях він був нагороджений орденами святої Анни 3-го ступеню і святого Станіслава 2-го і 3-го ступеню. В російсько-японській війні 1904–1905 рр. брав участь капітан 120-го піхотного Серпуховського полку Володимир Миколайович Солонина, за що був нагороджений орденом св. Станіслава 2-го ступеню³⁰.

Отже, протягом усього періоду своєї активної діяльності представники декількох поколінь роду Солонин брали участь у різноманітних військових кампаніях. У переважній більшості вони відбувалися внаслідок залучення лівобережних козаків до участі в завойовницьких походах, котрі здійснювала Російська імперія. Відтак в основному члени роду Солонин залучалися до боротьби з турецько-татарською загрозою, діяли на фронтах Північної та ряду інших війн. Протягом кінця 18 – початку 20 ст. вони брали участь, з одного боку, у відсічі наполеонівської агресії, російсько-турецьких війнах, спрямованих на ліквідацію загрози з боку Османської імперії. З іншого боку, члени родини Солонин неминуче змушені були брати участь в агресивних військових діях Російської імперії – завоюванні Кавказу, придушенні польських, угорського повстань, участі в російсько-японській війні. Здобутий військовий досвід слугував для них підґрунтям для подальшої розбудови військової та цивільної кар'єри.

²⁸ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 724, 725.

²⁹ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 726, 728.

³⁰ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник... С. 731, 734.

REFERENCES

- Dubrovskiy, V. (1928). Pro Hylianskyi pokhid 1725 roku [On the 1725 Campaign in Gilyan]. *Yuvileinyi zbirnyk na poshanu akad. M.S. Hrushevskoho – Jubilee Collection in Honor of Academician M.S. Hrushevsky*. Kyiv, T. 1, 227–233 [in Ukrainian].
- Kostomarov, N. (1885). Ystorycheskye monohrafiy y yssledovanya [Historical Monographs and Studies]. Sankt–Peterburh: Typohrafiya M.M. Stasiulevycha. T. 16.: Mazepa y mazepyntsy [Mazepa and the Mazepists]. Yzd. 2–e. [in Russian].
- Kryvosheia, V. (2010). Kozatska starshyna Hetmanshchyny: Entsyklopediia [Cossack foreman of Hetmanship: Encyclopedia]. Kyiv: Stylos [in Ukrainian].
- Kryvosheia, I. (2015). Militarna mandrivka: bunchukove tovarystvo v Sulatskomu pokhodi (1725–1727) v dzerkali shchodennyka heneralnoho pidskarbiia Yakova Markovycha [Military Journey: The Bunchuk Society in the Sulac Campaign (1725–1727) as Reflected in the Diary of General Treasurer Yakov Markovich]. *Migracje. Podróże w dziejach. Monografia oparta o materiały z VII Międzynarodowej Sesji Naukowej Dziejów Ludów Morza Bałtyckiego. Wolin 26–28 lipca 2014 – «Migrations. Journeys in History». A monograph based on materials from the 7th International Scientific Session on the History of the Baltic Sea Peoples. Wolin, July 26–28, 2014.* / pod redakcją Macieja Franza, Karolia Kościelniaka, Zbigniewa Pilarczyka. Toruń: Wydawnictwo Adama Marszałeka, 2015, 180–198. [in Ukrainian].
- Modzalevskiy, V. (1914) Malorossyyskiy rodoslovnyk [The Genealogy of Little Russia]. Kiev: Tipo-Litohrafiya «S.V. Kulzhenko», T. 4. [in Russian].

Отримано 20.05.2026

Отримано в доопрацьованому вигляді 24.05.2026

Прийнято до друку 29.05.2026

Submitted 20.05.2026

Received in revised form 24.05.2026

Accepted for publication 29.05.2026